

TÜZEK

Regénybrikett IX.

APRÓ ISTVÁN

Suska tekintélyes hájtömege enyhén remegett TBT ölelésében. Nem volt éppen könnyű átölelni Suskát, babusgatni, becézni, játszani véle meg éppen nem, mert már ahhoz is, hogy teszem azt, a lány fejét csókhöz ölébe vonja, meglehetősen erőfeszítésre volt szüksége. Engedelmes volt pedig, csak kicsit esetlen és esetlenül terebélyes, de az meg nagyon. Mindegy, Suska volt az egyetlen pozsonyi szerzemény, az egyetlen nő, akivel a kényelmetlen játszótéri padon gyürközhetett, így hát küszködött is elszántan a kezébe türemkedő anyaggal.

– Elfelejtessz te engem – suttogetta szomorúan Suska, miközben segített kigombolni blúza hihetetlenül apró gombjait. – Továbbhajózol, és holnap a másik kikötőben más lányok várnak. Holnaputánra elfelejtessz egészen.

– Ugyan, nem vagyok én afféle... – lihegte Tihamér kezével a bugyi szélét keresve a szoknya és a has redői között.

– De igen, ismerlek már benneteket.

– Engem nem ismeresz.

A gyürközés hosszadalmas és fárasztó volt, a pad kemény, a nő puha. TBT szabályos időközönként megsajnálta magát, de azért kitarzott az utolsó szívszaggató fogadkozásig, könnyes búcsúcsókig. Fájt a lába, mire újra megtalálta a Dunát, fogalma sem volt, merre is van tulajdonképpen az a sivár lakótelep, ahová a hirtelenszöke szlovák lányt hazakísérte. A fáradtság és az álmoság azonban lassan felszívódott a fekete vízen játszó pozsonyi fények és a puhán lopakodó éjszakai hangok hatására. A szél éppen egy orosz–magyar népi koprodukcióban készült dalt sodort foszlányokban feléje:

*„Ellopták az oroszok a búzát
meg... ák a süket nagymamát...”*

TBT érdeklődve fülelt (akkor még nem ismerte a kérdéses koprodukciós alkotást), és ha nem is értett tisztán mindent, rögtön felismerte a hamisítatlan orosz népi dallamot és a mélyen szántó magyar (össz)népi megszövegezést.

A Duna minden országban szép, a szuroksötét víz, remegő lámpa- vagy csillagfoltokkal pedig különösen fogékonyá teszik az érzelgősségre hajlamos emberfajta a romantika, nosztalgia, melankólia mindenféle változatára. TBT is, amikor a távolabbi tábortűz felől újabb lágyan úszó, a Duna fölött, a sötétség párnáiban már-már elvesző sorokat hallott az iménti dalból, végképp letett az alvásról, messze elkerülte a fák alatt felütött sátrat, és a köves parton a tűz felé botorkált.

*„Zongorával fűtötték a kályhát,
fürdőkádban főtt a birkahús...”*

Zengett közléről egyre monumentálisabban az ének, de TBT egyelőre a tűz fénykörén kívül maradt. A tűzbe bámult és a tűzben tüzet látott, abban újabb lobogó lángokat, idegen gallyakat, másféle fák felizzó, szenesedő hasábjait.

Voltak tüzek, amelyeket elmulasztott megfigyelni, agyába vésni, esetleg nem is adódott módja rá, csak futólag látta őket, vagy egyéb körülmények zavarták. Mégis rengeteg tűzre emlékezett, sokkal több tűzre, mint lányra, több arcpirító, sugárzó hőre, lángra, mint testelegre, nekihevült nőre. Némelyek oly messziről pislákolnak felé, mint a leghalványabb csillagok, ha egyenesen rájuk figyelt, el is tűntek, elbizonytalanodtak, s csak akkor derengtek fel újra, ha magát is becsapva tüntetően másfelé nézett, s csupán szeme sarkából kacsintott feléjük. Éppen úgy, mint a csillagok. Másokat tisztán látott, de csak időszakosan bukkantak elő, mondjuk, késő ősszel, tél elején, s rideg, sárga fényű éjszakák évadjában, amikor olvasni lehetne a hold fényes borbélytányérja alatt, ha nem harapna odakint a fagy. Több ilyen tüzet tart számon, ezek is messze vannak, de most egyformán fenyesek, jól felismerhető alakzatokká állnak össze TBT adott térbeli és időbeli tartózkodási pontjáról szemlélve – megint csak éppen úgy, mint a csillagok. Amikor eljön az idejük, be is fogják a kimarjult álcillagképek a fél eget, mint november végén Orion, a vadász. Hosszan, de annál sebesebben utazik derengésük, vörös visszfényük TBT belső, csak elképzelt receptoraihoz, valójában emlékek futtatására alkalmas neuritjaihoz, szupergyenge biofeszültségek ingadozását előidéző ganglionjaihoz. Így Betelgouse 1300 fényéve sem tűnik távolibbnak, irreálisabbnak vagy éppen legyőzhetlenebbnek. Semmivel sincsenek közelebb a gyermekkor izgatón sercegő fa-

hasábjai, halászlét, cefrét forraló rőt lángnyelvei a világmindenség peremén száguldó ósóriásnál: egyformán elérhetetlenek s örökre elveszettek.

TBT a pozsonyi lángokban akkor éppen egy girbegurba, görcsös tölgy-ágakból rakott hatalmas máglyát látott, amely sokáig csak füstölgött, sistergett, legfeljebb valahol a belsejében bujkált egy kis szégyenlős, el-elszűrűlő rőzseláng. Lebukott a nap, színét vesztette az alkony is, majd fokozatosan elsötétültek a máglya körül kerengő bosszús arcok, de a tűz csak nem akart belobbanni. Vaksin, dideregve, füsttől fuldokolva toporogtak a fényes eseményre egybegyűltek, s már teljesen elenyészett az ünnepi hangulat, inkább a csömör, az elesettség, a reménytelenség ólálkodott körülöt-tük, amikor egyszerre a kicsi szürke láng szupernóvaként tört a magasba, fel a görcsös ágak csúcsáig, mint egy igazi tűzkard, isteni tűzoszlop, s recsegni-ropogni kezdett az egész építmény. TBT és HF-ke ámulva nézték ezt a váratlan, mondhatni példátlan kitörést, annyira elbámultak, hogy ha az is feltör, nyilván előnti őket a láva, belepi a tufa és úgy maradnak meg az utókornak, egymás derekára font karral, mint Pompei szépen mumifikált szerelmespárjai. Aztán ők is, a többiek is közelebb léptek a csodához – most már volt miért, arcukat, mellüket jótékonyan melengette a feljűk tó-duló forróság, ha a fenekük egyelőre fázott is a szokatlanul hűvös augusztusi éjszakában, amibe még éppen belelógott. Nem telt azonban bele egy perc, hátrálni kezdtek, először csak egy lépést vonultak vissza, aztán még egyet, attól kezdve pedig folyamatosan és egyre riadtabban menekültek a perzselő hőség elől, miközben a továbbra is pengeegyenes lángok már az eget döfködték, és bevilágították az egész völgyet meg a környező hegyeket. A hátrálás már nem volt elég, megfordultak, és futottak, eleinte kéz a kézben, majd komolyabbra fogva a dolgot, fokozódó tempóban, ki-ki magának, zihálva, fújtatva. A többieket szem elől tévesztették, HF-ke és TBT a folyó felé rohant, most már teljes erőből, a sebesen surranó vízben látva az egyetlen biztos menekvést.

– Hacsak nem forrt fel már az is! – villant át HF-ke agyán a riasztó gondolat, s csaknem elájult futtában.

– Hacsak el nem párolgott már az utolsó cseppig! – szorította el TBT torkát a rémület, s kis híján nekirohant egy fának.

Egyszerre értek le a partra, a magas peremről nagy puffanással landoltak odalenn a homokon. Ebben a pillanatban zúgott el fejük felett a tűzorkán, a Vlasina egy pillanat alatt felforrt, majd ugyanilyen gyorsan elpárolgott, csak a fehér, száraz kövek maradtak a helyén.

– Még szerencse, hogy legalább 3 m/sec-mal gyorsabban futottunk a fénysebességnél, zihálta HF-ke a homokpandaly bitonságában.

TBT viszont most kezdte felfedezni, hogy ő éppenséggel nem a homokon, hanem HF-kén fekszik, valahogy így adódott, amikor nagy hirtelen

behateredtek a part alatti gyökerek közé. Felfedezését nem közölte senkivel, még HF-kének sem árulta el, bár lehet, hogy időközben már maga is rájött. Mindenesetre a hőségre való tekintettel (ami ott, a pandalyban egész kellemesnek volt mondható) nekilátott HF-ke blúzának kigombolásához. (Az ünnep tiszteletére a puritán amazon is szerény, de jól gombolható blúzra cserélte fel fakó egyentrikóját.) TBT tenyerébe máris hálásan simultak bele a spártai szigorban tartott, gazdájuk csökönyös megközelíthetlenségébe élve befalazott, ügyes kis mellecskék. (És a bimbók závárzata melegben is működött.)

Mire visszatértek, hamvába roskadt a dühödt máglya. A többiek már mind ott ültek, heverték körülötte, ki aludt, ki szalonát, krumplit sütött a parázson.

– Micsoda fellángolás volt! – mondta HF-ke valami átmeneti hangon egy szerelmes és kielégült nő duruzsolása és korábbi őrmestermodora között.

– Aki utoljára lefekszik, locsolja el a parazsat! – ez is HF-ke volt, de már a hamisítatlan őrmesteri szerepben. Gyorsan visszanyerte vélt egyensúlyát.

– Jó, majd lehungyozzuk – morogta egy részeg hang a fűben heverők felől, amikor az amazont elnyelte az áldott sötétség. TBT megkereste a hang gazdáját, és mellételepedett. Vologya volt, a csereorosz. Ukrán, jobban mondvá, de ezzel TBT-n kívül senki sem törődött.

– Van még valami pia?

Vologya bólintott, és a kabátja alól csaknem üres pálinkásüveget húzott elő.

– Hol a csudában mászkálsz? Kénytelen voltam egyedül berúgni.

– Ez hanyadik? – kérdezte Tihamér válasz helyett, miután meghúzta az üveget.

– Ne izgulj, csak a második. Van még egy ott a bokor tövében, oda dugtam, hogy ne melegedjen.

– Jó, akkor idehozom, nehogy túl hideg legyen.

Az éjszaka nagy malokereke lassan tovafordult, s már a parázs is alig világított, de nyugodtan ültek mellette, mert Tihamérnak volt még valahol az ágya alatt egy tartalék palackja.

– Mondd csak, hogy van ez, hogy te magyar vagy? – kérdezte Vologya hosszabb hallgatás után, miközben éppen leszállt a bőséges harmat.

– Nagyon egyszerű, dokikám: „Kisbácskai gyerek vagyok, Kisbácskában születtem...!”

– Jól van, ezt értem.

– Jól van a fenét. Századok óta úgy prédál bennünket a történelem, mint rossz ivó a jó bort. Ész, mérték nélkül behabzsolja, aztán fuldokolva kikádja a ganyéra. Meg nem is érted, mert idestova százhusz éve ti is, kerülők-fordultok, átrándultok hozzánk habzsolni, meg okádni!

– Hagyjuk ezt. A barátom vagy.

– Az egész országotok az, hála istennek...

– Mondom, hogy hagyjuk. Azt akartam kérdezni, hogy mi a csudát keresel akkor itt? Hogyan tudsz itt élni? Én nem tudnék Oroszországban élni, még egy évig se!

– Na ne marhászkodj. Mi úgy tanultuk az iskolában, az újságjaitok is ezzel vannak tele, nálatok akkora egyenlőség van, hogy még cipőből, ingből is csak egy számot gyártanak.

– Én megmondtam a magamét. Te meg csak tanuld, amit a tankönyveid írnak.

– Én is megmondtam, sőt dalba foglaltam neked, drága dokikám, derék ukrán szesztestvérem, a lényeket. Azon a talpalatnyi földön élek, amelyen az apám, a nagyapám és annak a nagyapja és belátható felmenői is éltek, ebben a földben porladnak őseim csontjai, hogy fellengzősebb és igazabb már ne legyenek. Világos? Az összes többi, határok huzigálása, torzsalkodások, ki- és betelepítések, mind smafu, hosszú távon mellékes körülmény, legalábbis addig, míg megvagyok, s amíg meglesz valaki utódaim közül. És ha még kérdésed volna, foglald te is dalba, légy szíves. Énekeld ki nekem a nagy ukrán bánatodat, ilyenkor hajnaltájt már rettentően meg tudok hatódni.

Vologya pedig egy percig szótlánul bámult maga elé, ivott egy hosszú, utánózhatatlan kortyot, majd váratlanul énekelni kezdett. Hangja világos, tiszta tenor volt, meg is hasadt tőle a hajnal azon nyomban.

– Ezt nem értem, de nagyon szép – motyogta TB Tihamér, és csakugyan könnyeket maszatolt ki a szeméből.

A pozsonyi tűzből úgy világlott ki Vologya fiatal, kicsit lányos arca 1977-ből, ahogyan a pozsonyi tűz lángjai fognak tükröződni valahol egy folyóparton egy majdani tűzben, mondjuk 1990-ben. Egyelőre azonban 1981 volt, és a tűznél Schneider Fánira váltottak, aminek következményeként Tihamérnak ismét elment a kedve, hogy belépjen az imbolgó fénykörbe. A homályban maradás mellett szólt az is, hogy a társaság központjában éppen az az öreg trónolt, akivel TBT délután csúnyán összeveszett holmi korsó sörök ügyében. Az öreg volt ugyanis a csapos a csónakházi büfében, Tihamér pedig sűrűn járult becses csapja elé a folyton kiürülő korsókkal. Az egyik fordulónál aztán az öreg eltérést vélt felfedezni a fizetett és fizetetlen korsók számát illetően, amit viszont Tihamér határozottan tagadott. Hangos és kellemetlen szóváltás kerekedett a dologból, de eredmény nem született, mert a csapos egyre dühöttebben követelte a pénzt, Tihamér pedig biztos volt benne, hogy igenis minden korty sörért rendesen megfizetett. Mindketten feldühödtek, és pulykavörösen, szitkozódva váltak el, meg azzal a bosszantó érzéssel, hogy egy marha elrontotta a délután-

jukat. Tihamér tehát a sötétben maradt, és néma ellenszenvvel figyelte az operettrészleteket mézesmázás ripacssággal előadó gitárost és buzgón kornyikáló társaságot. Az öregnek különben szép ősz haja, szimpatikus bajusza és megnyerően fiatalos tartása volt, nyilván jó magyar embernek számított egy olyan országban, ahol még kísértett az árnyéka egynémely kollektív magyarüldözésnek.

(Tihamér akkoriban Grendelt még nem ismerte, és nem is igen hitte volna, hogy az övéhez hasonló „nemzetiségi antiregény” ott és pont azokban az években napvilágot láthat. Megismerte viszont Pozsony polgármesterét, aki vendégeinek, az öt-hat országból összesereglett külföldieknek teljes másfél órán át tudott a város történetéről – nagyon szívélyesen – beszélni, anélkül hogy akár egyetlen elejtett célzást is tett volna magyar vonatkozásokra.

– Ez már művészet, és nem is akármilyen – fortyogott Tihamér a nagy birodalmi címer alatt, amely éppen a feje felett ágaskodott. Egyik pillanatban elvörösödött a méregtől, a másokban pedig csaknem felnevetett az ünnepléses csendben, mint mindig azóta is, ha efféle szálnalmas komédiát lát, vagy ilyenről olvas.

– Kész röhej napról napra látni, hogy az utódállamok a mai napig saját létezésük bizonygatásával vannak leginkább elfoglalva, ennek megszállottjai, csúrik-csavariják a történelmet, vagonszám gyártják a jelszavakat, militáns beszédeket, holott rajtuk kívül már szinte eszébe sem jut senkinek megkérdőjelezni azt – magyarázta TBT az első szlováknak, aki a fogadáson közelébe került, egyik kezében ingyenszendviccsel, a másikkban finom ingyensörrel.)

A tűzben még mindig Vologya ücsörgött, nagy türelemmel, mint egy fark, nyilván Tihamért várta, hogy melléje telepedjék. Vologya egyébként bármennyire is ukrán volt, úgy ivott, mint az orosz, s amikor hazájából elindult, alaposan felkészült a hosszú útra. Két dögnehéz bőröndje volt (Tihamér első nap segített az egyiket cipelni), amelyek tartalmáról semmi áron nem nyilatkozott, a faggatásra csak titokzatosan, szelíden mosolygott. TBT azonban viszonylag hamar részese lett a titoknak, nevezetesen akkor, amikor először vállalták el közösen az éjszakai ügyeletet. Tulajdonképpen csak Tihamérnak kellett volna átvirrasztania az éjszakát az olaj- és szalonnaszagú portásfülkében, de amikor elcsendesedett a szállás, Vologya önként csatlakozott hozzá. Tihamér megkínálta pálinkával (a sárga színű, gyenge helyi egyszerűfőzettel), de elhárította, és ravasz-kás mimikával jelezte, hogy valami jobbal fog előrukkolni. Hosszú kabátja feneketlen zsebeiből először is egy ormótlan konzervnyitót rakott ki a kimustrált, összefirkált iskolapadra, amelyen a portás szokott újságpapírból szalonnázni, aztán hosszabb matatás után egy kerek és lapos konzervet gurított Tihamér elé. A java

azonban még hátravolt: diadalmas mozdulattal (itt már elmaradt a keresgélés) egy hétdecis bontatlan vodkásüveg került az asztalra. Tihamér kíváncsian vette kézbe a palackot, betűzte a cifra írást, még sohasem ivott igazi orosz vodkát. A szívélyes biztatásra ki is tekerte a nyakát s húzott belőle egy kortyot. Kellemesen melegítette a nyeldeklőjét, elismerően csettintett, Vologya azonban rosszállóan a fejét csóválta.

– Nem így kell – mondta, de egyelőre félreállította az üveget és nekilátott a konzerv felnyitásának. Kemény munka volt, még az otromba vágószerszámmal is.

– Valódi szovjet tankacél – magyarázta vigyorogva, amikor végre befejezte a küszködést. A dobozban körkörösén elhelyezett, gusztusos haldarabok voltak egyenesen az Északi-tengerből. Egy falat hal után Vologya megmutatta hogyan kell bánni a palackkal.

– Így mifelénk legfeljebb a vizet isszák – szolt elismerően Tihamér, de a derék ukrán megelégedett arcára tekintve meggondolta magát. – Vagyis inkább a fröccsöt.

A szertartás azután minden másnap megisméltődött. A soros ügyelesek szíves örömet adták át helyüket a portásfülkében, utóbb már a napiparancsban is Vologyát meg Tihamért olvastak a páratlan napokon, közmegelégedésre, kivéve HF-két, aki sziszegve bár, de egyelőre szintén hallgatott. A háttérben pedig továbbra is Vologya tekintélyes bőröndjei álltak: az egyik rogyásig tele az említett kerek konzervekkel, a másik pedig néhány gatyá és egy pizsama társaságában hétdecis vodkáspalackokkal. Az ügyeletséghez mindkettőből csak egy-egy adag járt, s ha az elfogyott, egyikük az asztalra, a másik meg az öreg heverőre dőlt, amíg a falubeli tehéncsorda diszkrét kolompolással és a tehenészlányok annál fülsértőbb rikoltozásával fel nem verte őket. Akkor aztán nyújtózva, csuklóikat ropogtatva átsétáltak a közeli csehóba, ahol kifogástalan barna öltönyében már várta őket a helyi pap meg néhány betérő kaszás kávéra és sörre. Mire a tábor felébredt, ott álltak a sok csipás, álomtól kóválygó lakó között a sorban, frissen, üdén, mosolygósan, amitől HF-két szemmel láthatóan majd megütötte a guta. Az éles, lesújtó tekintetekre válaszul viszont leplezetlenül rokonszenvező pillantásokat vetettek HF-ke reggeli frissességükben dagadó bimbóira, amitől a csaj még inkább begurult, persze joggalanul és teljesen hiába.

A baj csak az utolós hajnalon következett be, a szupernóva-tábortűz teljes elhamvadása után. Vologya vodkakészlete már napokkal azelőtt kifogyott, és fitymálva, kérkedve iszogatta a helyi szilvát, amit TBT kigyóvádszatai alkalmával a hegyről szerzett be korlátlan mennyiségben.

– Ezt tényleg úgy kell inni, mint felétek a vizet, azaz a fröccsöt – mondta némi megvetéssel, és alig lehetett kívárni, meddig mozog még az ádámcsutkája. Ebből lett a baj, mert bármennyire is rutinos ivó volt, a sárga pálinká-

val elveszítette a mértéket. TBT addig sohasem látta túlzottan részegen, a vodkázások után is biztos járású és vitaképes maradt, legfeljebb kipirult, s szimpatikus, szelíd mélabú jelent meg a szemében. A lányok ilyenkor boldultak érte leginkább. Tihamér már nehezebben állta a sarat, erős volt a tempó, s rendszerint ő volt az, aki óvatossági meggondolásból a portásfülkében az asztal mellett maradt, s azon szundított hajnalig.

TBT készült a nagy tűzre, ellátta munícióval Vologyát, és HF-k megszelídítésébe fogott. Az eseményeket már ismerjük, a következményeket nem.

Az álmos társaság a szállásul szolgáló iskola előtt gyülekezett az immár utolsó hajnalon. Egyesek énekelni próbáltak, legtöbben viszont fáradtan dideregtek, és várták, hogy végre valaki adja a jelszót az alvásra, legalább a délelőtti busz indulásáig. Ezúttal azonban HF-ke sem vállalkozott ilyen józan parancs kiadására, ellenkezőleg: az éneklést erőltető csoportjához csatlakozott, és lopva gyengéd pillantásokat vetett Tihamérra. „No, mit szólsz hozzám? Elég belevaló vagyok, mi?” – mondta volna a tekintete, de Tihamér kicsit távolabb állt, az iskolalépcső alján, és Vologyát nézte, aki viszont a lépcső legtetijén imbolygott szokatlanul rogyant testtartással és bárgyú képpel miközben erőlködve keresett valamit vagy valakit. Tihamér a hajnali hűvösség ellen állig egy lópokrócba burkolózott, s megértve Vologya szándékát, intett neki:

– Itt vagyok, dokikám, gyere le! – kiáltotta, és a pokrócot, mint denevérszárnyat, meglibbentette a szélben. Vologya részeg arca felragyogott, s a színpadias mozdulatra naprakész asszociációval válaszolt:

– Othello! – kiáltotta, kitérta karjait, és lebukfencezett a hosszú lépcsősoron. Többször is átbucskázott a fején, egy darabig a pofalamezén csúszott, majd súlyos zsákként odagurult Tihamér lába elé.

– Othello! – motyogta még mindig, amikor TBT fölé hajolt, és elvesztette az eszméletét.

A pozsonyi tűz lohadni kezdett, az öreg gitáros is búcsúzkodott. Amikor elvonult, a népes társaság szemmel láthatóan nem tudott mit kezdeni a beállt csenddel és magával. Ekkor lépett közbe Tihamér.

– Hallom, a nyelvünk közös, hátha a zenénk is az – mondta meglehetősen teátrálisan, és pikulát húzott elő a farzsebéből. A nem éppen népi blockflöte piszkált hangjára azon nyomban teljes értékű és hangerejű kórus válaszolt, a csóri kanász éppen olyan ügyesen játszott a botjával, mint amilyen állhatatosan kérte korábban Schneider Fáni az ingerlőt. A teátrális belépő célba talált, aminek a közeli és távolabbi jövődben messzemenő következményei lesznek.

(Folytatjuk)